Liadalen en oktoberdag i 2004

v/ Leif Bertnes

Det var ganske fullt denne tirsdag formiddagen på parkeringsplassen ved Hauketo jernbanestasjon. Det sterke regnsværet har nok fått ekstra mange til å ta toget i dag. I vanlig arbeidstid er det nok ofte slik, men ellers pleier det alltid å være god plass for parkering mens man går på tur i Ljanselvdalen. Eller man kan komme med buss 79.

I dag har jeg tenkt meg bare på en rask liten tur nedover dalen. *En halvtimes gange* ned til fjorden, men jeg vil bruke mer på denne fine høstdagen. Etter litt tenkning frem og tilbake velger jeg veien via Løkens smie i Ljabruveien, opp Kronveien og så ned til elva.

Jeg stopper opp foran den vakre stenbroen som ble bygget for ca. 200 år siden. Hvorfor bygget de en så bred og flott bro her ? Bare for hest og vogn? Tenkte de kanskje krigsberedskap den gang også? Man finner mangt å undre seg over langs elva nedover Liadalen. Jo, denne nederste delen av Ljanselvdalen kalles Liadalen.

Rett bak meg står en av de mange små informasjonstavlene vi finner på hele elvestrekningen fra fjorden til marka. Slore står det på den. En ukjent landskapsbetegnelse i dag. *Elveslette* er vel mer forståelig. Jeg prøver å se for meg landskapet foran meg slik det måtte ha sett ut for 200 år siden. En stor elveslette hvor 3 elver møttes, - Ljanselva inn fra øst, Gjersrudbekken fra sydøst og Prinsdalsbekken fra syd. Omkranset av flere storgårder måtte dette ha vært et stykke flott natur- og kulturlandskap. Munkerud gård i skråningen mot nord og Hauketo gård på høyden i sydøst. Det var sikkert mange mennesker å se i aktivitet den gang også.

Etter et par hundre meter på fortauet langs Ljabruveien møter det meg et lite forretningssenter. Det var det også her i gamle dager. Elva med sin vannenergi ga muligheter for mange slags næringssdrift, og Løkens smie var en av dem. Mølle var det visstnok også.

Ved foten av Kronveien stopper jeg litt opp, og kan tydelig høre elva buldre nedenfor. Tenk det – skikkelig elvebulder opp i all trafikkstøyen. Det skyldes selvfølgelig alt regnet de siste dagene. *Visjonen er at elva skal ut av tunnelen, og tilbake til sitt gamle løp, og da vil vi både se og høre den fra Ljabruveien - selv med normal vannføring*.

Opp Kronveien, og ned Kronveien til jeg treffer skiltet som leder ned i dalen. Men først en liten avstikker for å se på ”Utsikten” fra Leikvoll. Nei, dessverre det er ikke særlig utsikt derfra i dag - men tenke seg den flotte utsikten som var herfra den gang dalen nesten var uten høyvokst skog - og tenke seg at for ca. hundre år siden kunne det samles flere tusen mennesker her til midtsommerfest. Historien sier at i 1911 var det hele 3000 som feiret St.Hans her.

Jeg går ned på broen, og kikker på den ganske så voldsomme gråbrune fossen. Slik elva er i dag drar den med seg mye både leire og jord, men neppe noen farlige forurensninger.

Nei, ingen fossekall å se i dag. Selvfølgelig ikke. Men i vår så jeg vår nasjonalfugl her i viltre kast opp og ned, og inn i fossen.

Med blikket vendt nordover kommer undringen på nytt tilbake om hvordan det var her for over hundre år siden. Hvor det nå bare er en liten skogbevokst slette lå det store bygninger. Verksbestyrer Harald Frølich hadde sitt herskapelige hus her som senere ble ombygget til husflidskole for kvinner. Men da var det verken vei eller bane som dominerte landskapet oppover.

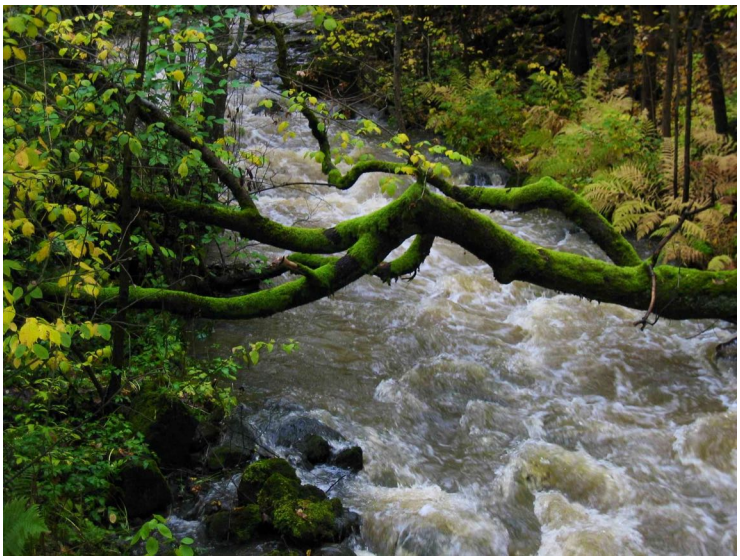

Før jeg forlater broen faller blikket på en grønnbevokst kjempe som har lagt seg til hvile tvers over elva. Akkurat slikt ønsker vi å se. At gamle kjemper kan legge seg til hvile der de faller. I alle fall der de ikke er til fare eller stengsel.

Litt lenger nede i dalen jeg finner et nytt skilt som minner om dalens dramatiske historie. *En takknemlig tanke til Friluftsetaten og Nordstrand Rotaryklubb som hjalp til å realisere dette nærmest banebrytende arbeide med en kultursti fra marka til fjorden*.

Her lå Kruttverket. Denne illeluktende og meget farlige bedriften som ble utslette i en voldsom eksplosjon i 1884. Vi kan vel nesten kalle det en ammunisjonsfabrikk. Menneskeliv gikk tapt, og tragedien satte en endelig sluttstrek for kruttproduksjonen i Liadalen. Var det eierens dårlige samvittighet som fikk han heller til å satse på yrkesutdanning av kvinner? Man kan undres over mangt på en høsttur i Liadalen.

Tenke seg en stålkonstruksjon som lignet på Eifeltårnet liggende høyt oppe i luften over Liadalen. Ja, slik omentrent så den ut den kjempemessige jernbanebroen over dalen. Et mesterverk av ingeniørkunst helt på grensen av det mulige i 1876.

Glade barnestemmer bringer tankene tilbake til nuet, og jeg møter en fargeglad gjeng med barnehagebarn på tur. Jo, her er vi ofte på tur forteller en blid barnehagestyrer fra Åsbråten.

På dager med vanlig vannstand slynger elva seg videre nedover i stille loner, og det er lett å få øye på småørreten som piler til nærmeste gjemmested. Senest i fjor var jeg med på fisketelling, og resultatet viste en meget stor tetthet av ørret. Det forteller om en ren og frisk elv, og at vi om noen år kan vente å finne hjemvendt sjøørret. Ljanselva var engang en av landets beste sjøørret-elver.

Høstløvet har fargelagt den *fine turstien*, og mitt neste møte er en ung mor med barnevogn. Jo her går jeg ofte på tur forteller hun. Men hun vil ikke la seg fotografere.

På Hallagerbanen myldrer det av skolebarn i dag. Flott beliggende her i bunnen av Liadalen.

Jeg avslutter dagens tur med å spasere opp den flotte alléen til Store Ljan gård. Til tross for det åpenbare forfall fornemmer man fortsatt gårdens storhet. På veien ned alléen skimter jeg vannspeilet på karpedammen. Drev de karpeoppdrett den gangen på 1800-tallet, eller var det et statussymbol å ha en karpedam i parken?

Med disse tankene i hodet tok jeg fatt på tilbaketuren opp dalen. Men nå som en trimtur i litt høyere tempo.